

Årsmødet i Viborg 1979*

Dansk Historisk Fællesforening

Årsmøderne begyndte torsdag den 30. august om aftenen med byvandring i det gamle Viborg, og aftenen sluttede med natmad i Sortebrødrehus ved Sortebrødrekirke.

Fredag eftermiddag var der for de deltagere, der ikke skulle deltage i SLF's repræsentantskabsmøde, arrangeret forskellige mindre busture til kulturinstitutioner i omegnen. Sidst på eftermiddagen var der forevisning af Landsarkivet. Om aftenen var ca. 220 deltagere på Ørsløvkloster. Der blev holdt to foredrag på skolen: først rigsarkivar Vagn Dybdahls præsentation af projektet stationsbyens historie, derefter Rikke Agnete Olsens foredrag – ledsaget af lysbilleder – om Ørsløvkloster blandt Limfjordens klostre. Efter foredragene kunne deltagerne bese Ørsløvkloster og kirken og divertere sig med natmad i klostrets forskellige rum.

Dansk Historisk Fællesforenings repræsentantskabsmøde blev holdt lørdag den 1. sept. kl. 14.30

Efter at formanden havde udtalt mindeord over afdøde rigsarkivar Johan Hvidtfeldt, der var foreningens æresmedlem, gik man over til dagsordenens punkt:

1. *Valg af dirigent*, hvor fhv. landsarkivar Harald Jørgensen valgtes. Dirigenten gav derefter ordet til formanden, der aflagde beretning:

2. *Beretning om DHF's virksomhed 1978/79*

Medlemstallet er vokset til 541, en fremgang på 23. De fordeler sig med 72 foreninger i SLF, 265 i SLA og 142 museer i DKM, samt 62 ikke sektionstilknyttede medlemmer. Jeg byder velkommen til de lokalhistoriske foreninger i Broby, Otterup og Ringe samt på Lyø. Endvidere til arkiverne i Frederiksberg Bibliotek, Ballerup, Høje Tåstrup, Allerød, Nysted, Stubbekøbing, Otterup, Ringe, Blåbjerg, Blåvandshuk, Øse, Seem, Sønderborg, Give, Ikast, Bording, Gjern, Purhus, Trige og Bovrup-Varnæs. Samt til Antiksamlingen på Nationalmuseet, Spejdmuseet, Konserveringsanstalten for museerne i Ribe og Ringkøbing Amter, og Foreningen Historia, Århus.

Efter repræsentantskabsmødet på Klarskovgaard kon-

stituerede *styrelsen* sig med museumsinspektør Jørgen Slettebo som næstformand, direktør Ejgil Betzer-Pedersen som kasserer, arkivar Susanne Krogh Bender som sekretær og universitetslektor Claus Bjørn som redaktør af Fortid og Nutid. Styrelsens øvrige medlemmer er de tre sektionsformænd, overlærer Ole Warthoe-Hansen (SLF), skoleinspektør A. Strange Nielsen (SLA) og museumsinspektør Jens Ole Lefèvre samt lederen af Lokalhistorisk Afdeling, universitetslektor Knud Prange. Som redaktør af håndbogsserien har universitetslektor Herluf Nielsen deltaget i styrelsens møder.

Som det fremgår af regnskabet, har DHF til driften modtaget tilskud fra Kulturministeriet på 18.000 kr. Fra Statens humanistiske Forskningsråd modtog vi til afslutningen af Fynsindsamlingen 32.618 kr. og til den historiske bibliografi 19.208 kr. Specielt til Knud Pranges bog om heraldik har vi fået 5.000 kr. fra Gieses legat. Af tipsmidlerne har vi gennem Kulturministeriet yderligere modtaget 25.000 kr. til forarbejdet med den nye udgave af Håndbog for danske Lokalhistorikere. Kulturministeriets tilskud til de amthistoriske samfund var i 1978 på 65.000 kr., der er fordelt efter indstilling fra DHF efter de sædvanlige retningslinier. For alle de givne bevillinger udtrykker vi en hjertelig tak.

I fjor kunne jeg berette om oprettelsen af DHF's kontor. Det har vist sig at være en nyttig, ja en uundværlig central. Den ledes nu af Birgitte Møller Christensen, der tiltrådte 1. dec. 1978, da Tove Bunch ønskede at træde tilbage. Jeg byder også på årsmødet fru Møller Christensen velkommen og udtrykker glæde over den energi, hvormed hun er gået ind i det brogede arbejde.

Den nye udgave af *Håndbog for danske Lokalhistorikere* er nu nået så vidt, at adskillige kontrakter med forfattere er underskrevet. Redaktionsudvalget med Knud Prange som formand har udstukket de principielle retningslinier, medens redaktøren, Erik Alstrup, har omsat principperne i praksis i et stort arbejde med fordeling af faggrupper og emneord – ofte efter samråd med faglig konsulent. Hvor den gamle udgave sagligt sluttede ca. 1850, går vi denne gang frem til 1914 – fra tiden efter 1. verdenskrig optages ikke nye emneord, men udviklingen inden for de medtagne emner føres så vidt muligt frem til i dag. Til gengæld afkortes der i den tidlige historie, bl.a. under hensyn til at her nu foreligger et værk som Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder. Fagfolk inden for de forskellige historiske discipliner har foreslået en række nye emneord; ganske mange af disse imødekommes, undertiden medtaget i mere overordnede artikler, hvortil et stikordsregister

* Dansk kulturhistorisk museumsforenings årsmøde er refereret i *STOF* 1980 jan. s. 16–24. Sammenslutningen af lokalhistoriske foreningers og Sammenslutningen af lokalhistoriske arkivers årsmøder er refereret i *Lokalhistorisk journal* nr. 3 sept. s. 3–4 og 4–8.

giver indgang. I forhold til 1. udgaven får den nye udgave et bredere sigte, så at det bliver et *dansk kulturhistorisk opslagsværk* med hovedvægten på perioden fra ca. 1500 til 1. verdenskrig; antallet af forfattere er noget større end i 1. udgaven. Det er vanskeligt at sige noget præcist om udgivelsestidspunktet, men vi regner med at have bidragene i hus om ca. et år. Der bliver mulighed for en fordelagtig forudbestilling.

På repræsentantmødet i fjor stod formanden for Dansk Historielærerforening, *Ole Sørensen*, op og bad os fortsætte med arbejdet for en styrkelse af *lokalhistorien i undervisningen*. Styrelsen havde allerede imødekommet ønsket og besluttet, at et udvalg fortsat skal koordinere initiativerne. Konsulent *Frank Lauridsen*, Esbjerg, påtog sig at være formand for udvalget, der holder kontakten med arbejdsgrupperne rundt i landet. Formentlig må vi sigte mod et nyt fællesmøde for arbejdsgrupperne inden overskuelig fremtid – i lighed med det, vi holdt i fjor på Hindsgavl. Det skal på dette repræsentantmøde med glæde konstateres, at historieundervisningen i folkeskolen vil blive styrket fra august 1980, hvor den gøres obligatorisk i 8. og 9. klasse. Det har været et folkeligt ønske, og det er blevet imødekommet. Herigennem åbnes nye muligheder for historien, herunder både den lokale og den nordiske historie. På et seminar, der var arrangeret af Dansk Historielærerforening i marts i år, behandlede planerne for den kommende undervisning i 8.–9. klasserne, – her holdt jeg et foredrag om undervisning i lokalhistorie.

Indsamlingen af kilder til de *folkelige bevægelers historie* ruller heldigvis videre. For et år siden udkom registranten fra Fyn, men indsamlingen der er dog ingenlunde afsluttet, – den fortsættes af de fynske arkivers amtskreds. I Storstrømsamtet er indsamlingen kommet godt i gang, indledt med et orienterings- og planlægningsmøde i foråret under *Strange Nielsens* ledelse; indsamlingen er et projekt under amtskredsen, og projektet har til sig knyttet cand. mag. *Søren Ehlers*. – Tilsynsrådet har fået ny formand, idet rigsarkivar Vagn Dybdahl er indtrådt i stedet for Johan Hvidtfeldt; det forbereder nu et møde med de landsdækkende foreninger med henblik på en sikring af disse foreningers centrale arkiver. – Det er vigtigt, at indsamlingen kommer i gang i alle dele af landet, så at arkivalier – breve, protokoller m.v. – der belyser vor folkelige udvikling, kan reddes. Vi kan forvente, at en indsamling iværksættes i Ribe amt i en ikke fjern fremtid – og håber på tilsvarende initiativer i andre amter.

Håndbogsserien har holdt en pause i udgivelserne, efter at vi i fjor udsendte Leif Ingvorsen (red.): »Lokalhistorie. En vejledning til undervisnings- og studiebrug«. Pausen har været nødvendig af økonomiske grunde, men seriens redaktør, *Herluf Nielsen*, og redaktionsudvalget har benyttet den til at forberede kommende udgivelser. Bl.a. forberedes en håndbog om at skrive lokalhistorie, til afløsning af Hvidtfeldts indledning i Håndbog for danske Lokalhistorikere.

Uden for håndbogsserien har vi været med i udgivelsen af Festskrift til Johan Hvidtfeldt på 70 årsdagen den 12. december 1978. De øvrige udgivere var arkivvæsenet, Historisk Samfund for Sønderjylland og Landbohistorisk Selskab. Det blev en vægtig bog på 519 sider, hvortil adskillige i denne forsamlings har ydet bidrag. Festskriftet

sælges gennem DHF, og overskuddet indgår i Johan Hvidtfeldts Fond, der skal anvendes til studierejser for arkivfolk.

Som det fremgår af et følgeblad til årsmødeindkaldelsen, foreligger nu den første publikation fra projektet *Dansk lokalbibliografi*. Det er en fortegnelse over litteratur om Roskilde amt, udarbejdet af bibliotekar *Else Schønning* under medvirken af stadsbibliotekar *Oluf Abitz*. Der er grund til at markere denne udgivelse, der efter planen skal følges af tilsvarende bibliografier fra de øvrige amter. Den foreliggende er på ca. 400 tospaltede sider med 5200 indførelser om kommuner i Roskilde amt. Den kan af medlemmer bestilles gennem DHF til en særpris af 165 kr.

Til vore udgivelser hører jo først og fremmest *Fortid og Nutid*. Med bind 28 er udseendet og typografien ændret noget, hvilket har ført til besparelser på trykkerregningen. Vi kan godt tillade os at hævde, at *Fortid og Nutid* ligger kvalitativt i toppen blandt de danske historiske tidsskrifter, og æren herfor tilkommer redaktøren Claus Bjørn. Det næste hæfte udsendes i slutningen af september.

Blandt de øvrige opgaver styrelsen har arbejdet med, skal jeg kort opregne følgende: sammen med *Strange Nielsen* har jeg været til høring og drøftelse i det såkaldte Stig Jørgensen-udvalg, der til undervisningsministeren skulle afgive betænkning om arkivaruddannelserne. På den konference om »Humanioras rolle i samfundet«, som det faglige landsudvalg afholdt i maj måned, har jeg redigeret for det historiske arbejde, der har tilknytning til DHF. – Om mulighederne for at inddrage lokalhistorien i undervisningen har jeg skrevet en kronik i *Berlingske Tidende* i november i fjor. – Jeg kan da også oplyse, at styrelsen fra kulturministeren har fået svar på henvendelsen i fjor, hvor vi protesterede mod planerne om et Scanticon-byggeri ved Frederiksborg Slot; svaret gik ud på, at byggeriet ikke tillades, – uden at jeg derfor skal påstå, at det var DHF's indsats, der har været afgørende for det positive udfald! Rigsarkivets lørdagslukning i sommermånederne har med rette vakt opmærksomhed hos mange lokalhistorikere, og DHF har protesteret. Hvis forsøgsordningen skulle blive indledningen til en permanent lørdagslukning, vil det i bedste fald sinke, i værste fald umuliggøre et fritidsbåret historisk arbejde. Det ligger derfor DHF stærkt på sinde at foregribe en beslutning herom. – Om fire år vil man kunne fejre Grundtvigs 200 årsdag, og forberedelserne er så småt igang. Selskabet for Dansk Skolehistorie og DHF har i fællesskab foreslået, at undervisningsministeriet markerer jubilæet ved oprettelsen af et særligt stipendium, der bærer Grundtvigs navn. Nærmere beskrevet går forslaget ud på, at der gennem en statsbevilling hvert andet år stilles midler til rådighed for et etårigt »folkeligt studium« i tilknytning til Askov, evt. Nordens folkelige Akademi i Kungälv. Det foreslås, at stipendiet primært henvender sig til ikke-akademikere, – det kan blive en art modstykke til de eksisterende kandidat- og seniorstipendier. I statutterne skal der ifølge forslaget gives en høj prioritet til historiske studier, især inden for folkelige bevægelser, lokalhistorie, nordisk samarbejde og skole- og uddannelsesforhold.

Til denne opregning skal jeg blot føje, at vi sidste efter-

år forsøgsvis udsendte et nyhedsbrev til alle vore medlemmer – til brug for de mange styrelser i de tilsluttede foreninger og institutioner. De reaktioner, vi har modtaget i den anledning, har ikke været mange, men til gengæld samstemmende positive.

Der er selvsagt også ting, vi ikke er nået igennem med. Specielt ærgrer det mig, at vi ikke har overkommet at opfølge den orienteringsskrivelse vedr. lokalhistorisk arbejde, som vi i fjor sendte til samtlige kommuner. Vi arbejder på at få etableret et kursus for kulturudvalgsmedlemmerne i kommunerne. – Den historiske bibliografi, der dækker årene 1970–73, er blevet forsøgt, men manuskriptet afleveres til trykkeriet i disse dage.

Som det måske er fremgået, er det ikke noget lille job at sidde i styrelsen for DHF; ikke så få bolde skal holdes i luften af folk, der jo også har et ordinært arbejde. Dette nævnes ikke kun for at antyde, at den tid hastigt nærmer sig, hvor et formandsskifte er nødvendigt. Men i første række gælder det, at den nye styrelse alvorligt må overveje, hvordan arbejdsbyrden kan lettes for kasserer, sekretær og redaktør; herunder hører også spørgsmålet om arrangementet af årsmøderne, der er blevet en krævende affære. Jeg tror, vi må indstille os på at fortsætte den linie, vi har indledt med LO-højskolen og Klarskovgaard: at benytte større kursusjendomme til formålet.

Når dette er sagt, vil jeg gerne tilføje, at det er en spændende og frugtbar virksomhed. Først og fremmest fordi arbejdet normalt er båret af mange historikers glæde over at deltage i opgavernes løsning. Men også fordi der uden for denne kreds i disse år opleves en vækst i den historiske interesse. Det hænger utvivlsomt sammen med ønsket om at leve i overskuelige sammenhænge, sådan som det bl.a. er kommet til udtryk i »Oprør fra midten«; i opbygningen af en fremtid, der ikke alene bestemmes af stordrift og økonomisk vækst, synes det for flere og flere mennesker nærliggende at opleve historien som erfaringer og menneskets tilknytning til tid, sted og andre mennesker. Jeg tror, det er vigtigt at fastholde disse perspektiver i det konkrete fællesarbejde, der gøres i Dansk Historisk Fællesforening.

Efter formandens beretning fik Knud Prange ordet for at aflægge beretning om *Lokalhistorisk Instituts virksomhed*:

Lokalhistorisk Institut er noget af en blandet landhandel, hvor stort veksler med småt. En del tid går med, hvad man kan kalde den daglige rutine: administration, regnskab, moms, besvarelser af de forespørgsler der kan klares med et brev eller en telefonsamtale og så den uundgåelige deltagelse i møder af mange forskellige slags. Noget morskommere – men også mere tidskrævende – er de periodiske opgaver, som for eksempel at holde foredrag rundt om i landet. Det er for mig blevet til 5 i årets løb, men også den ene af instituttets studentermedarbejdere har holdt et par foredrag. Til den samme gruppe opgaver hører deltagelse i arbejdet med at tilrettelægge den nye udgave af Lokalhistorisk Håndbog. I årets løb har jeg også været med til at redigere festskriftet til Johan Hvidtfeldt, og instituttet har selv udsendt Thelma Jexlevs meget nyttige bog om lensregnskaberne.

Ud over alt dette er der 3 større ting, som jeg gerne vil omtale lidt nærmere:

Da instituttet var blevet oprettet i 1970, tog vi initiativ til et samarbejde med de øvrige nordiske lokalhistoriske institutter. Det har fået form af såkaldte seminarer, dvs. en slags »expertsammenkomster«, hvor man gennemdrøfter et udvalgt lokalhistorisk problem. Det første blev afholdt i Danmark, for 3 år siden var det i Finland, og nu i sommer var turen kommet til Norge. Mødets hovedtema var forholdet mellem land og by, og delemerne var: flytninger, næringsliv, økonomiske forbindelser og kulturelle påvirkninger. De fleste af de 25 deltagere holdt hver et 20 minutters foredrag, og resten af de 3 dage gik med livlige drøftelser. Seminarernes formål er dels at samle en tværvideenskabelig kreds til gensidig tankeudvexling, dels at udsende foredragene i en rapportbog, som kan være til glæde for en videre kreds. Fra instituttet bidrog både den ene studentermedarbejder og jeg selv med foredrag.

Vi har imidlertid også været indblandet i et andet kursus. Sidste efterår fik instituttet en opfordring fra Sammenslutningen af lokalhistoriske Foreninger. Den lød: Lav et program for et kursus i byhistorie og gennemfør det sammen med 4 af dine elever. Kurset fandt sted på Liselund i april måned, og jeg kunne møde op med mine 2 nuværende medarbejdere, en tidligere medarbejder samt en museumsinspektør, der har skrevet speciale til instituttet. Det var i hvert fald for mig en morsom oplevelse, og jeg håber, at de mange kursusedtagere har haft glæde af denne direkte kontakt med instituttet.

I det sidste år har der ved instituttet været undervisning i lokalhistoriens egen udvikling. Forårsemestret endte med, at 6 af de studerende skrev afløsningsopgaver om amtshistoriske årbøger. Vi udvalgte amtssamfundene for Frederiksborg, Holbæk, Randers og Ringkøbing amter og gennemgik deres årbøger. Nu ved vi en del om, hvem der skriver i årbøgerne, hvad de skriver om – og hvem der abonnerer. Nogle af resultaterne bekræfter velkendte formodninger, men andre rummer virkelig overraskelser. Det er holdets hensigt at arbejde videre med sagen for at fremlægge de vigtigste konklusioner i en eller anden form.

Der har været adskillige andre aktiviteter end disse, ting som man meget nødig vil sige nej til. Men der er grund til at understrege, at i de kommende år bliver det nødvendigt at sige nej. Instituttet er stadig kun bemandet med én person, og antallet af medhjælpstimer er nu nede på ca. 400 pr. år. I købekraft er vore bevillinger i hvert fald blevet halveret siden instituttets oprettelse. Man kan klare sig et stykke tid ved at strække timerne og gøre dagene lange, men også her er der en grænse. Man siger, at ifølge de aerodynamiske love kan en humlebi slet ikke flyve. Men da den ikke kender disse love, så går det meget godt alligevel. Jeg kender heller ikke de aerodynamiske love, men jeg kan i stigende grad mærke følgerne af den økonomiske udvikling.

Beretningerne godkendtes af forsamlingen, hvorefter man gik over til punkt

3. *Kassereren forelægger det reviderede regnskab til godkendelse*
Det fremgik af fremlæggelsen, at den ene revisor, lands-

arkivar P. Kr. Iversen, ikke har kunnet nå at få regnskabet så betids, at han kunne gennemse det inden repræsentantmødet og derfor ikke har underskrevet det. Dirigenten foreslog derfor, at forsamlingen tog regnskabet til efterretning (uden egl. godkendelse) så at revisoren derefter kunne foretage sin gennemgang og skrive under. Dette vedtoges.

4. Fastsættelse af kontingent

Formanden foreslog de direkte medlemmers kontingenter hævet fra 75 kr. til 200 kr., og at sektionernes kontingenter blev justeret efter forhandling med disse. Der udspandt sig nogen debat om de direkte medlemmers kontingenter, og flere af repræsentanterne for disse var imod den foreslåede forhøjelse. Dirigenten foreslog, at man løste problemet ved i år at stemme om en forhøjelse til 150 kr. (gældende for regnskabet 1980), hvorpå man så kunne foreslå en forhøjelse til 200 kr. i 1981. En afstemning ved håndsoprækning gav flertal for forhøjelsen til 150 kr.

5. Indkomne forslag

Der var indkommet forslag om atter at udgive et fælles bogkatalog. På spørgsmål fra Lars Holst, Sæby, om økonomien i et sådant katalog svarede formanden, at det gerne skulle kunne hvile i sig selv. Forsamlingen henstillede til styrelsen at undersøge de økonomiske muligheder.

6. Valg af formand og kasserer

Vagn Skovgaard-Petersen og Ejgil Betzer-Pedersen blev valgt til hhv. formand og kasserer.

7. Valg af 2 medl. til styrelsen samt 2 suppleanter

Styrelsen foreslog genvalg af Susanne Krogh Bender og Claus Bjørn, der valgtes. Som suppleanter foreslog styrelsen S. Manøe Hansen, Ølgod, og Chr. Petersen, Randers. Begge blev valgt.

8. Valg af revisor og revisorsuppleant

Revisorsuppleanten Helle Linde blev også valgt. Derimod foreslog formanden p.gr.a. erfaringerne med det hidtidige revisionsfirma (Jvf. punkt 3) et nyt revisionsfirma valgt, således at forsamlingen bemyndigede styrel-

sen sammen med revisor P. Kr. Iversen at finde et nyt firma. Dette blev vedtaget.

9. Eventuelt

Formanden takkede SLA's mangeårige formand A. Strange Nielsen for hans virke i DHF's styrelse, og Strange Nielsen udtrykte en opfordring til alle om at stå sammen om fællesforeningen.

Lars Holst rejste spørgsmålet, hvordan de forsamlede kunne medvirke ved det stationsprojekt, rigsarkivar Dybdahl havde præsenteret dagen i forvejen. Han foreslog, at forsamlingen opfordrede styrelsen til at tage kontakt med projektgruppen for at få nærmere klarhed over, hvilken indsats foreninger, arkiver og museer kan yde i den forbindelse.

Efter repræsentantmødet samledes deltagerne på »Salonen« ved Nørresø, hvor der var middag og dans. Under middagen optrådte SLF's formand atter som Jeppe på Bjerget, og han hyldede derefter Strange Nielsen. Der blev traditionen tro sunget meget under middagen, både danske sange og andre, bl.a. Ingemann Pedersens sang om Dansk historisk Fællesforenings årsmøder, introduceret på årsmødet i 1978.

Søndagen fandt den sædvanlige udflugt sted; den var planlagt af Viborg Stiftsmuseum. Man kørte forbi Asmild kirke til Søndermølle og fik forevist garnfabrikationen. Derefter så deltagerne papfabrikken Bruunshåb, hvor man blandt det affaldspapir, der skulle indgå i fabrikationen, fandt nogle kasserede arkivalier fra en privatbane. Fra Bruunshåb gik turen videre til Niels Bugges kro ved Hald sø, hvorfra man efter at have beset Niels Bugges Hald i det varme sommervejr spadserede langs søen til Hald Hovedgård. I parken indtoges frokosten, som Viborg Stiftsmuseums medarbejdere havde sørget for. Da frokosten akkurat var overstået, slog vejret om til tordenbyger, der fortsatte resten af eftermiddagen, hvor man besøgte Marsvinslund og Aunshjerg udefra og Vium kirke med de interessante kalkmalerier fra det 16. årh. P.gr.a. vejret foretog deltagerne ikke altfor lange spadsereture i parkerne til de herregårde, man besøgte, så man var allerede kl. 15 tilbage i Viborg. *Susanne Krogh Bender*